

B A S T E R I A

TIJDSCHRIFT VAN DE NEDERLANDSE
MALACOLOGISCHE VERENIGING

VOL. 30, NO. 4, PAG. 49-64

23-XII-1966

Malacologische mededelingen van het eiland Texel, 2

door

G. J. M. VISSER en J. P. REYDON

Op 29 juni 1966 vonden wij een jong exemplaar van *Clausilia bidentata* (Ström) op Texel in een perceel loofbos in de Dennen. Vordien ontbrak het geslacht *Clausilia* op Texel. De daarop volgende dagen hebben wij het bedoelde loofbos en de omgeving nauwkeurig onderzocht. Tot onze niet geringe verbazing vonden wij vele tientallen exemplaren van de soort *Clausilia bidentata* (Ström), in een loofbos op ongeveer 500 meter vandaar eveneens vele *Cl. bidentata* en *Arion subfuscus* (Drap.) en in nog een ander loofbos *Clausilia laminata* (Montagu). Deze soorten zijn nieuw voor Texel.

Alhoewel wij iets dergelijks voor mogelijk hadden gehouden, overtrof dit onze stoutste verwachtingen. Die verwachting was gebaseerd op het feit, dat vele loofbosjes op Texel en ook bovenbedoelde percelen, worden geëxploiteerd voor de teelt van sneeuwkllokjes. Deze sneeuwkllokjes worden daartoe vaak geïmporteerd uit midden-Frankrijk. De kwekers gaan ze daar zelf halen in het voorjaar of kopen ze van zigeuners aldaar, vaak bij tonnen tegelijk. De import en ook de teelt van sneeuwkllokjes in de loofbossen op Texel is begonnen in 1952. De mogelijkheid, dat tussen de sneeuwkllokbolletjes mollusken of hun eieren konden worden meegevoerd, leek ons al enige tijd voor de hand liggend. Toen wij dan op 29 juni om deze redenen de bedoelde loofbosjes bezochten, troffen wij *Cl. bidentata* aan en later *Cl. laminata* en *A. subfuscus*. Het is voor ons dan ook haast wel zeker, dat zij op bovenbeschreven manier uit Frankrijk zijn ingevoerd. Wij willen echter de mogelijkheid niet uitsluiten, dat zij op een andere wijze uit ons eigen land hier zijn binnengehaald, maar speciaal voor *Cl. laminata* lijkt dit ons zeer onwaarschijnlijk.

BESPREKING VAN DE SOORTEN

Clausilia bidentata verblijft bij tientallen aan de voet van bomen, vaak tussen mos en mogelijk nog meer op met mos begroeide boomstronken. In deze loofbossen staan essen, esdoorns, elzen, lijsterbessen, eiken, vlieren en enige sitkasparren. De meeste bomen zijn geplant omstreeks 1933. Het bladerdak is vrij dicht, zodat er weinig licht op de grond doordringt. De onderbegroeiing bestaat uit braam en brandnetel en een zeer rijke mosvegetatie. Hier en daar staan stekelvarens en plaatselijk look-zonder-look, dat waarschijnlijk ook is aangevoerd. Groeiend aan de stam en voet van bomen troffen wij vaak parasitische paddestoelen aan. Ieder jaar in juni wordt een gedeelte, dat twee of drie jaar heeft gestaan, gerooid. De bramen en brandnetels worden dan weg-gemaaid of soms met chemische middelen doodgespoten en de dode takken en jonge boompjes weggehaald om het rooien van de bolletjes te vergemakkelijken. Na het rooien en het planten in september is de mosvegetatie vaak geheel verdwenen, zodat een kale bosgrond overblijft. Meestal wordt hierna dan weer een laag mos aangebracht. De humusrijke bodem (geestgrond) is vochthoudend met een goede waterhuishouding. *Cl. bidentata* is verspreid over een gebied van ongeveer 100 bij 250 meter en op een afstand van 500 meter daar vandaan over eenzelfde oppervlakte. Op beide plaatsen weet *Cl. bidentata* zich goed te handhaven. Ongetwijfeld leeft zij hier al verscheidene jaren. Wij troffen zowel jeugdige als volwassen exemplaren aan. De volwassen exemplaren zijn ruim 10 mm hoog, $2\frac{1}{2}$ mm breed en met ongeveer 10 omgangen. Volgens VAN BENTHEM JUTTING (1933) leeft *Cl. bidentata* op boomstammen, oude muren, op de grond in bladafval en mos. MÖRZER BRUIJNS, VAN REGTEREN ALTENA en BUTOT (1959) noemen haar als een van de min of meer karakteristieke soorten voor het duinbos op rijkere bodem. Tot nu toe had *Cl. bidentata* haar noordelijkste verspreiding in Nederland in het Noordhollands duinreservaat. Ongetwijfeld heeft deze soort hier een gunstig milieu gevonden en zal zij zich ook in de toekomst kunnen handhaven.

Clausilia laminata vonden wij in een soortgelijk bos als beschreven voor *Cl. bidentata*. Zij komt ook voor aan de voet van bomen en op boomstronken, veelal tussen het mos. Zij is verspreid over een gebied van ongeveer 50 bij 50 meter. Wij troffen alleen volwassen exemplaren aan en steeds een, twee of drie op een boom. De afmetingen zijn: hoogte $15\frac{1}{2}$ mm, breedte 3,8 mm en ongeveer 11 omgangen. De soort leeft hier welhaast zeker al langer dan een jaar. Volgens VAN BENTHEM JUTTING (1933) leeft *Cl. laminata* op boomstammen tussen schors en mos. Wat dit betreft leeft zij hier wel in een gunstig milieu. Waarschijnlijk echter zal zij op den duur een hoger kalkgehalte, alsmede een hogere gemiddelde jaartemperatuur nodig hebben. Tot nu toe is zij

dan ook uitsluitend bekend van Zuid-Limburg. Voor de toekomst van deze soort hebben wij geen hoge verwachtingen.

Arion subfuscus tiert goed in het vochtigste perceel loofbos; verspreid over enige duizenden vierkante meters. Wij vonden daar in begin juli meest volwassen, roodgele exemplaren van ongeveer 60 mm lengte, maar ook exemplaren, die ruim 70 mm lang waren. Ook in het andere, drogere loofbos troffen wij *A. subfuscus* aan; zij het daar minder talrijk. Ongetwijfeld zal *A. subfuscus* zich in de toekomst verder kunnen verspreiden, ook wel in de omliggende dennenbossen. Volgens VAN BENTHEM JUTTING (1933) leeft zij in bossen (ook in naaldbossen) onder bladeren, mos en andere planten.

Daar volgens de kwekers de slakken geduchte schade toebrengen aan het loof van de sneeuwkllokjes, worden zij soms intensief met slakkenkorrels bestreden. Deze bestrijding vindt meestal plaats in april en mei. Uit gegevens van de kwekers maken wij op, dat dan ook vele exemplaren van *A. subfuscus* worden gedood. Het is ons niet bekend of *Cl. bidentata* en *Cl. laminata* ook door deze slakkenkorrels worden aange trokken.

Als begeleidente soorten troffen wij in deze loofbossen de volgende mollusken aan: *Arion rufus*, *Arion circumscriptus*, *Arion intermedius*, *Deroceras reticulatum*, *Limax maximus*, *Euconulus trochiformis*, *Fruticicola hispida*, *Goniodiscus rotundatus*, *Cochlicopa lubrica*, *Zonitoides nitidus* en *Vitrina pellucida*.

Wat betreft *Arion intermedius*, deelde Dr. C. O. VAN REGTEREN ALTENA ons mede, dat deze uitzonderlijk donker van kleur zijn. Daarnaast komen echter ook de meer bekende bleekgele exemplaren voor. De donker gekleurde vorm troffen wij ook in andere loofbossen langs de Dennen aan.

NABESCHOUWING

Zoals wij boven aannemelijk hebben trachten te maken, is de toekomst voor *Arion subfuscus* en *Clausilia bidentata* niet ongunstig. *Clausilia laminata* zal zich misschien niet kunnen handhaven. Ongunstige aspecten voor de verspreiding van de drie soorten zijn:

- a. De meeste loofbossen, die een gunstig milieu kunnen zijn, worden gebruikt voor de teelt van sneeuwkllokjes.
- b. Deze loofbossen worden omgeven door percelen dennenbossen. Deze dennen zijn geplant op droge, matig hoge duingrond, wat een totaal ander milieu vertegenwoordigt.
- c. Het verwijderen van onderbegroeiing, bodemvegetatie en boomstronken.
- d. Het werken met chemische middelen om de onderbegroeiing weg te spuiten.

e. Het strooien van slakkenkorrels.

Tengevolge van het onder punt c. genoemde, ontstaat veelal een eenzijdige onderbegroeiing, waarin brandnetel overheerst.

De bedoelde loofbossen zijn eigendom van het Staatsbosbeheer. Met ingang van dit jaar heeft dit het spuiten met chemische middelen verboden, behoudens na schriftelijke toestemming van de verpachter. Hoewel deze maatregel niet werd getroffen ter wille van de mollusken kan zij wellicht gunstig voor hen zijn. In feite is ook het bestrijden van slakken verboden volgens het pachtcontract. De slakkenbestrijding is echter voor gunstige resultaten bij de sneeuwkllokjesteelt onvermijdelijk. Het zou ook enigszins laconiek zijn het nu te verbieden om deze bijzondere mollusken te beschermen, die de kwekers zelf bij toeval hebben ingevoerd.

Wij willen op deze plaats graag Dr. C. O. VAN REGTEREN ALTENA bedanken, die ons met determinaties en raadgevingen terzijde stond. Ook de Heer M. MANTJES van het Staatsbosbeheer willen wij dank zeggen voor de verschillende gegevens, die hij ons verstrekke.

LITERATUUR

- BENTHEM JUTTING, T. VAN, 1933. Mollusca (I). A. Gastropoda Prosobranchia et Pulmonata. Fauna van Nederland, afl. VII, 387 pp.
- BUTOT, L. J. M., 1964. De molluskenfauna. In: Recreatie en Natuurbescherming in het Noordhollands duinreservaat. Supplement 3: Fauna, pp. 53—55.
- MÖRZER BRUIJNS, M. F., C. O. VAN REGTEREN ALTENA and L. J. M. BUTOT, 1959. The Netherlands as an environment for land Mollusca. Basteria, vol. 23 supplement, pp. 53—55.
- SCHOUTEN, A. R., 1961. De Nederlandse naaktslakken. Tweede druk. Wetensch. Meded. K.N.N.V., no. 10, 20 pp.
- STOCK, J. H., 1953. Landslakken. Huisjesslakken, deel 2. Wetensch. Meded. K.N.N.V., no. 7, 28 pp.